

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 527/2017-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. februára 2018 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou URBÁNI & Partners s. r. o., Skuteckého 17, Banská Bystrica, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ing. Michal Ševčík, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 8/2002, za účasti Okresného súdu Trnava, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 8/2002 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Trnava je p o v i n n ý uhradiť [REDACTED] trovy konania v sume 562,21 € (slovom päťstošesťdesiatdva eur a dvadsaťjeden centov) na účet jeho právnej zástupkyne URBÁNI & Partners s. r. o., Skuteckého 17, Banská Bystrica, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júla 2017 doručená s'ťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátskou kanceláriou URBÁNI & Partners s. r. o., Skuteckého 17, Banská Bystrica, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ing. Michal Ševčík, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 8/2002 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo s'ťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v trestnej veci s'ťažovateľ'a bola proti nemu podaná Okresnému súdu Prievidza 24. novembra 2000 obžaloba. Vec s'ťažovateľ'a bola prikázaná Okresnému súdu Trnava na rozhodnutie uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Ndt 2/2002 z 18. januára 2002. Okresný súd napadnuté konanie vedie pod sp. zn. 5 T 8/2002.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza:

«Postupom súdu I. stupňa teda dochádza k javu, že sťažovateľ žije oprávnene dlhé roky v právnej neistote ohľadne toho, ako bude rozhodnuté v jeho trestnej veci, pričom dlhodobe a sústavne je toto právo porušované aj napriek existencii iných rozhodnutí Ústavného súdu SR, ktorými porušovateľovi táto skutočnosť je vytýkaná bez zjednania nápravy.

Jedná sa o závažné porušenie práva sťažovateľa na súdny proces a rozhodnutie bez zbytočných prieťahov. Za celú dobu od podania obžaloby, teda 17 rokov, nebol vyhlásený rozsudok...

Z prehľadu procesného postupu Okresného súdu Trnava vyplýva, že súd neprimerane predlžuje trvanie tohto trestného konania a nepostupuje v súlade s požiadavkami kladenými na priebeh a trvanie trestného konania, ktoré doposiaľ nie je ukončené a ktoré trvá takmer 17 rokov, a to aj napriek existencii iných rozhodnutí Ústavného súdu SR ohľadne daného konania.

Musím konštatovať, že ani správanie sťažovateľa neprispelo k predĺženiu celkovej doby trvania trestného konania, neboli robené ani „obštrukcie“ zo strany obhajoby...

Nakoľko do dnešného dňa t. j. k podaniu ústavnej sťažnosti na poštovú prepravu nebola táto trestná vec právoplatne skončená, mám za to, že porušenie práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov stále trvá rovnako ako aj porušenie práva na prejednanie veci v primeranej lehote a bez zbytočných prieťahov podľa dohovoru a listiny.

Je povinnosťou súdu zabezpečiť taký procesný postup v konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty naviac keď sa jedná o konanie, ktorého výsledkom môže dôjsť k obmedzeniu osobnej slobody uložením nepodmienečného trestu odňatia slobody.»

Sťažovateľ sa domáha aj priznania finančného zadosťučinenia v sume 34 000 € s odôvodnením:

„Neistotu, strach a obavy v akej obvinený žije už takmer 17 rokov je ťažké určiť peniazmi. Je zrejmé z dĺžky trvania tohto trestného konania, že obvinený vzhľadom na hroziaci trest si nemohol budovať riadne jednak súkromný ako aj pracovný život, podotýkam, že v čase podania obžaloby mal 35 rokov. Dnes má rokov 52!

Sťažovateľ považuje sumu 34.000 EUR ako primerané zadostučinenie za spravodlivú, s prihliadnutím nielen na dĺžku trvania trestného konania a vyššie uvedené skutočnosti, ktorú kvantifikuje ako sumu 2.000 EUR za každý rok zbytočného predĺženia trvania súdneho konania. Svojím správaním podľa mňa nikdy nedal príčinu k priedahom konania a v neposlednom rade vzhľadom na význam trestného konania, ktoré môže mať dopad na jedno z najzákladnejších práv každého občana tohto štátu - osobnú slobodu, je uvedená suma primeraná; súčasne zodpovedá dĺžke priedahom, pretože sa nejedná len o účelovo uvedenú výšku, ale táto má plne racionálny podtext.

... právo obv. [REDAKOVANÉ] na prejednanie veci v primeranej lehote bolo tak vážne porušené, že si vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu jeho porušenia. Na základe týchto skutočností sťažovateľ žiada ústavný súd o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 34 000 Eur.“

Na základe citovanej sťažostnej argumentácie sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priedahov, priznal mu finančné zadostučinenie vo výške 34 000 € a úhradu trov konania v sume 562,21 €.

Ešte pred predbežným prerokovaním sťažnosti ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu, aby k nej zaujal stanovisko. Vo vyjadrení sp. zn. 1 SprV/554/2017 z 30. augusta 2017 sa v podstatnom uvádza:

„Zo spisového materiálu vyplýva, že obžaloba pod sp. zn. 2 Kv/5/99 bola podaná na celkovo 8 obžalovaných a pre 10 skutkov kvalifikovaných ako trestné činy, pričom väčšina skutkov mala byť spáchaná spolupáchateľstvom viacerými obžalovanými, pričom len samotná obžaloba má 112 strán. Prokurátor v rámci hlavného pojednávania navrhol vykonať rozsiahle dokazovanie výsluchmi značného množstva svedkov a vykonaním ďalších dôkazných prostriedkov. Možno jednoznačne konštatovať, na rozdiel od názoru obžalovaného, že sa jedná o zložitú a časovo náročnú vec...“

Z dôvodu odchodu zákonnej sudkyne na súd vyššieho stupňa k 1. 5. 2015 prišlo k zmene zákonného sudcu a termíny pojednávania boli nariadené na deň 25. 6. 2015 (zmarené z dôvodu ospravedlnenia obhajcu), na deň 27. 8. 2015 (zrušené z dôvodu neudelenia súhlasu k výsluchu obžalovaného [REDAKOVANÉ] a odchodu zákonnej sudkyne do starobného dôchodku). Dňa 10. 2. 2016 bola trestná vec pridelená súčasnému zákonnému sudcovi, ktorý dňa 23. 2. 2016 nariadil termín hlavného pojednávania na 31. 5. 2016. Dňa 17. 5. 2016 sa ospravedlnila obhajkyňa obž. [REDAKOVANÉ] a žiadala termín hlavného pojednávania odročiť zo zdravotných dôvodov, svoju neúčast' ospravedlnil aj obžalovaný [REDAKOVANÉ], ktorý však dal súhlas s vykonaním hlavného pojednávania v jeho neprítomnosti. Z dôvodu hospodárnosti konania bol termín hlavného pojednávania zrušený a určený nový termín hlavného pojednávania na 2. 8. 2016. Dňa 26. 7. 2016 bolo súdu doručené ospravedlnenie sa obhajcu obžalovaného [REDAKOVANÉ] z dôvodu zahraničného ozdravného pobytu a obžalovaného [REDAKOVANÉ] z dôvodu zahraničnej dovolenky, ktorú obžalovanému opomenula oznámiť jeho manželka (pozn. v tomto prípade obžalovaný výslovne trval na svojej osobnej účasti na hlavnom pojednávaní). Ďalší termín hlavného pojednávania bol určený na deň 1. 12. 2016, a to aj z dôvodu požiadavky Ústavného súdu SR o zapožičanie spisu s poukazom na podanú sťažnosť na Ústavný súd SR. Hlavné pojednávanie konané dňa 1. 12. 2016 bolo odročené pre neprítomnosť obž. [REDAKOVANÉ] a prísediaceho. Na hlavnom pojednávaní dňa 31. 1. 2017 boli vypočutí obžalovaní a bol určený rozsah ďalšieho dokazovania. Následne boli dňa 15. 3. 2017, 12. 4. 2017 a 24. 4. 2017 uskutočnené výsluchy poškodených. Dňa 13. 6. 2017 sa konalo doposiaľ posledné hlavné pojednávanie, na ktoré sa nedostavili predvolaní svedkovia. Ďalšie hlavné pojednávanie je vytýčené na 19. 9. 2017, a to (podľa vyjadrenia zákonného sudcu) z dôvodu zabezpečenia účasti obžalovaných, obhajcov a svedkov na hlavnom pojednávaní mimo dovolenkového obdobia.

... S poukazom na závažnosť trestnej činnosti, ktorá je obžalovaným kladená za vinu, súd nemohol s poukazom na § 202 ods. 3 Tr. por. účinného do 31. 12. 2005 konať v neprítomnosti ktoréhokoľvek z obžalovaných bez jeho výslovnej požiadavky s konaním hlavného pojednávania v jeho neprítomnosti a z dôvodu povinnej obhajoby ani v neprítomnosti obhajcov. Práve z dôvodov na strane obžalovaných a obhajcov bolo zmarených značné množstvo termínov hlavných pojednávaní.

Doposiaľ vykonané dokazovanie vo veci konajúcimi sudcami je v súčasnosti nepoužiteľné pre ďalšie konanie, nakoľko v zmysle § 564 ods. 3 zák. č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku, vo veciach, v ktorých bola podaná obžaloba na okresný súd pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, vykoná konanie okresný súd podľa doterajších predpisov. Predmetným predpisom je zák. č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom, ktorý v ustanovení § 219 ods. 2 ustanovuje, že ak sa zmenilo zostavenie senátu, alebo ak to treba z iného dôvodu, musí byť hlavné pojednávanie vykonané znovu; to neplatí, ak obžalovaný súhlasí so zmenou prísediaceho v zložení senátu. Z dikcie predmetného zákonného ustanovenia nepochybne vyplýva, že v prípade zmeny predsedu senátu musí byť hlavné pojednávanie vykonané vždy od začiatku. Pokračovať v hlavnom pojednávaní je možné len v prípade zmeny prísediaceho a so súhlasom všetkých obžalovaných so zmenou v osobe prísediaceho.

V súčasnosti nie je možné konštatovať u obžalovaného stav právnej neistoty v ním prezentovanom rozsahu. Obžalovaný nie je obmedzený v žiadnych jeho právach garantovaných Ústavou SR... je potrebné poukázať na prezumpciu neviny obžalovaného, ktorý sa až do času právoplatného meritórneho rozhodnutia o jeho vine považuje za nevinného.

V súvislosti s vyjadrením zákonného sudcu ohľadom zmeny predsedu senátu dávam do pozornosti, že v danej veci z dôvodu personálnych zmien na tunajšom súde (odchod sudcu do starobného dôchodku, príp. odchod sudcu na súd vyššieho stupňa) bola vec opakovane prevedená do iného senátu (14. 2. 2006 sudca [REDACTED]; 3. 7. 2006 sudca [REDACTED]; 20. 12. 2006 sudca [REDACTED]; 4. 5. 2015 sudca [REDACTED]; 1. 10. 2015 sudca [REDACTED]; 2. 11. 2015 sudca [REDACTED]; 10. 2. 2016 sudca [REDACTED]).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti považujem názor obžalovaného o tom, že postupom súdu došlo k porušeniu jeho základných práv za nesprávny, keď možno konštatovať, že dĺžka trestného konania v predmetnej trestnej veci je spôsobená primárne správaním sa obžalovaných a ich obhajcov, charakterom trestnej činnosti, rozsahom navrhovaného dokazovania a zákonnou úpravou procesného postupu súdu.“

Uznesením sp. zn. II. ÚS 527/2017 z 12. septembra 2017 ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu, aby prípadne doplnil predchádzajúce vyjadrenie k sťažnosti a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Podpredseda okresného súdu v prípise sp. zn. 1 SprV554/2017 zo 17. októbra 2017 oznámil, že okresný súd súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, a svoje predchádzajúce vyjadrenie k sťažnosti nedoplnil.

Následne ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby sa vyjadrila, či trvá na konaní ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenia predsedu okresného súdu sp. zn. 1 SprV 554/2017 z 30. augusta 2017 a zo 17. októbra 2017 na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 26. októbra 2017 oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, uplatnila si trovy konania vo výške 562,21 € a v podstatnom uviedla:

„Podanie Okresného súdu Trnava vo svojej podstate preukazuje závažnosť podanej sťažnosti sťažovateľa, pretože ani k dnešnému dňu (23. 10. 2017) nebolo vo veci rozhodnuté ani len súdom I. stupňa, pričom z obsahu podania vyplýva, že došlo k početným zmenám v obsadení senátu, resp. zákonného sudcu, ktorému je vec pridelená.

Tieto dôvody nie sú dôvodmi na strane sťažovateľa a v podstate ho ani nemusia zaujímať; sú vecou organizácie práce súdu... V tomto prípade však bolo uvedených 7 zmien sudcu, čo je veľmi veľa. Pritom napríklad [REDAKOVANÉ] bola zákonnou sudkyňou 9 rokov (!) a vec nebola ani raz rozhodnutá, takže z tohto pohľadu ani toto netvorí primárnu príčinu na strane prietáhov.

Naopak, zjavne neopodstatnená a ničím nepodložená je námietka ohľadne správania sa obžalovaných a ich obhajcov - súd tu nijako nekonkretizuje a už vôbec nie vo vzťahu k sťažovateľovi, kedy, či a ako sa tento správal tak, žeby v dôsledku jeho konania boli spôsobené prietahy v konaní. Toto a priori vylučujeme. Práve naopak, využitie zákonného práva nemožno považovať za prietahy, pričom aj z obsahu vyjadrenia nevyplýva na ťarchu sťažovateľa vôbec nič.

Potom možno konštatovať, že sťažnosť je plne dôvodná, prietahy v dĺžke konania sú na hornej hranici dostupnej judikatúry a preto predstavujú obzvlášť závažný zásah do práv sťažovateľa. Podanie Okresného súdu Trnava sa snaží vec bagatelizovať, pričom nepriznáva si žiadnu zodpovednosť, okrem nedostatočného personálneho obsadenia súdu.

Pritom organizácia práce senátu je vecou zákonného sudcu a vedenia súdu...“

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa a podpredsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38

ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny si ústavný súd zároveň osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistujú zásadnejšie odlišnosti (napr. I. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03), čo umožňuje preskúmať ich namietané porušenie spoločne.

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj s'ťažnosť s'ťažovateľa.

Pred formulovaním záverov k jednotlivým hodnotiacim kritériám si ústavný súd vyžiadal z okresného súdu predmetný spis sp. zn. 5 T 8/2002 a preskúmal procesné úkony

okresného súdu vykonané v napadnutom konaní. Z dôvodu veľkého množstva procesných úkonov vykonaných okresným súdom v napadnutom konaní ústavný súd nepovažoval za potrebné premietnuť ich prehľad do obsahu tohto nálezu (tento prehľad tvorí súčasť spisového materiálu ústavného súdu, pozn.). Popri informáciách získaných zo spisu okresného súdu ústavný súd vychádzal aj zo svojich zistení, ako aj z právnych záverov formulovaných v konaniach vedených pod sp. zn. I. ÚS 137/02 a sp. zn. I. ÚS 592/2016, v ktorých rozhodoval o sťažnostiach iného obžalovaného v posudzovanom konaní (██████████, pozn.), ktorý v nich taktiež namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

1. V súvislosti s prvým kritériom „zložitosť vecí“ ústavný súd poznamenáva, že už v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 137/02 pripustil istú mieru skutkovej náročnosti napadnutého konania, a to z dôvodu obsiahlosti spisového materiálu, a rovnako aj určitú mieru právnej zložitosti preskúmaného konania dôvodiac tým, že *„... v obžalobe vymedzené skutkové deje sú komplikované a náročné tak na zisťovanie skutkového stavu, ako aj na hodnotenie dokazovania“*. Rešpektujúc svoje závery k právnej a faktickej zložitosti formulované v konaniach vedených pod sp. zn. I. ÚS 137/02 a sp. zn. I. ÚS 592/2016 ústavný súd však zdôrazňuje, že napadnuté konanie trvá už viac ako 17 rokov bez jediného meritórneho rozhodnutia o obžalobe, preto v tomto štádiu konania nemožno ospravedlňovať jeho neprimeranú dĺžku skutkovou či právnou zložitou. To platí o to viac, že ústavný súd už v náleze sp. zn. I. ÚS 137/02 z 22. januára 2003 uložil okresnému súdu povinnosť konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Na tomto závere nič nemení skutočnosť, že ústavný súd berie na vedomie časovú náročnosť procesných úkonov vykonávaných v napadnutom konaní predovšetkým vzhľadom na vysoký počet spoluobžalovaných, čo primerane zohľadnil pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadost'učinenia.

Z hľadiska povahy vecí ústavný súd konštatuje, že v judikatúre ESĽP sa už dlhodobo uplatňuje právny názor, podľa ktorého sa musí primeraná doba konania v trestných veciach posudzovať prísnejšie, než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na mimoriadne citlivé dôsledky trestného konania na obvineného, ktoré sú s priebehom

trestného konania objektívne spojené (pozri napr. rozsudok ESĽP vo veci Bagetta v. Taliansko z 25. 6. 1987). Tento právny názor ESĽP si ústavný súd už dávnejšie osvojil a štandardne ho uplatňuje vo svojej judikatúre (II. ÚS 32/03). Z uvedeného dôvodu ho primerane zohľadnil aj pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v posudzovanom trestnom konaní, ústavný súd konštatuje, že svojím správaním podstatnejšie neprispel k predĺženiu napadnutého konania napriek tomu, že jeho pobyt vo väzbe a trestné stíhanie v Spolkovej republike Nemecko v období december 2007 až január 2009 bolo objektívne spôsobilé prispieť k predĺženiu konania z dôvodu potreby zabezpečovania medzinárodnej spolupráce a prekladu dokumentov pri procesných úkonoch. Uvedené však nemožno pripísať na ťarchu sťažovateľa. Z dôvodov na strane sťažovateľa (jeho neprítomnosti na hlavnom pojednávaní napriek riadne vykázanému doručeniu predvolania) však boli odročené pojednávania nariadené na 24. jún 2010, 22. november 2012, 26. september 2013, 3. október 2013 a 10. október 2013. V ďalšom priebehu napadnutého konania sa sťažovateľ opakovane ospravedlnil z neúčasti na nariadených hlavných pojednávaniach, avšak vyhlásil, že súhlasí s uskutočnením ďalšieho dokazovania v predmetnom konaní aj v jeho neprítomnosti. V jeho správaní ústavný súd teda nezistil také skutočnosti, ktoré by mohli výraznou mierou ovplyvniť celkovú dĺžku uvedeného konania, aj keď nepochybne k nej čiastočne prispel, čo ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadostučinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní. V tejto súvislosti v prvom rade konštatuje, že trestné konanie trvajúce bez meritórneho rozhodnutia viac ako 17 rokov je z ústavného hľadiska neakceptovateľné a táto skutočnosť už sama osebe postačuje k záveru o tom, že v ňom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Napriek uvedenému považoval za žiaduce poukázať na najzávažnejšie pochybenia v postupe okresného súdu v napadnutom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho

neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Ešte pred poukazom na pochybenia okresného súdu ústavný súd však považoval za žiaduce poznamenať, že jedným z kľúčových dôvodov doterajšej zjavne neprimeranej dĺžky napadnutého konania boli viaceré zmeny zákonného sudcu, čo vyvolalo potrebu opakovania už vykonaného dokazovania a opätovného naštudovania rozsiahleho spisového materiálu. Ústavný súd v tejto súvislosti bez toho, aby ospravedlňoval túto skutočnosť, konštatuje, že je dôsledkom zákonnej úpravy, a preto má vo svojej podstate charakter objektívnej okolnosti, ktorú nemožno mechanicky pripisovať na ťarchu okresného súdu.

Prieťahy, ktoré vznikli v doterajšom postupe okresného súdu v napadnutom konaní, sú podľa zistení ústavného súdu v prevažnej miere prejavom jeho neefektívnej a nesústredenej činnosti. Ústavný súd poukazuje napr. na skutočnosť, že po tom, ako okresný súd už 22. decembra 2003 nariadil termín hlavného pojednávania na 18. máj 2004, kvôli nedoručeniu predvolania na toto hlavné pojednávanie jednému z obžalovaných zisťoval miesto jeho pobytu tesne pred týmto termínom, a to 7. mája 2004, t. j. viac ako 4 mesiace po nariadení termínu hlavného pojednávania.

Za neefektívny úkon okresného súdu možno označiť aj zrušenie termínu hlavného pojednávania (29. novembra 2004) nariadeného na 9. december 2004 „... z dôvodu ospravedlnenia obhajcu [REDAKOVANÉ]...“, pričom v súdnom spise sa tento záznam nachádza na č. l. 5860, avšak od č. l. 5831, na ktorom bol nariadený tento termín hlavného pojednávania, do č. l. 5860 sa žiadne ospravedlnenie označeného advokáta nenachádza.

Dňa 8. februára 2005 okresný súd nariadil termín hlavného pojednávania na 19. a 21. júl 2005, pričom v spise sa nenachádza žiadny záznam ani o zrušení, resp. o odročení týchto termínov a ani o ich konaní, pričom vzápätí okresný súd 8. augusta 2005 nariadil ďalší termín hlavných pojednávanií na 1. a 6. december 2005, ktoré však obdobne neboli realizované, pretože okresný súd neexpedoval na tieto termíny žiadne predvolania.

O nesústredenom postupe okresného súdu svedčí aj skutočnosť, že 1. októbra 2007 niekdajšia obhajkyňa sťažovateľa vrátila okresnému súdu predvolanie na hlavné pojednávanie s tým, že tohto obžalovaného už nezastupuje, čo mala okresnému súdu oznámiť ešte 14. júla 2005.

Časovo neefektívnym úkonom bolo aj (16. apríla 2008) nariadenie termínu hlavného pojednávania na 26. jún 2008, pretože v ten istý deň okresný súd vypracoval dožiadanie pre účely zistenia stavu trestného konania vedeného proti sťažovateľovi v Nemecku, pričom mal vedomosť, že toto je ešte nevyhnutné preložiť do nemeckého jazyka, čo z časového hľadiska nebude možné realizovať do nariadeného termínu hlavného pojednávania, ktorý bol napokon 21. mája 2008 z tohto dôvodu aj zrušený.

Rovnako ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že 8. augusta 2008 sa okresnému súdu ako nedoručená vrátila zásielka (predvolanie na hlavné pojednávanie) pre obžalovaného [REDAKOVANÉ] s poznámkou „*neznámy*“. Okresný súd však aj napriek tomu, že na č. l. 6125 mal oznámenú aktuálnu adresu tohto obžalovaného, mu stále doručoval na neaktuálnu adresu a uvedené pochybenie zopakoval aj pri doručovaní 27. januára 2009.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) 13. augusta 2008 okresný súd poučilo o náležitostiach dožiadania adresovaného do zahraničia, v zmysle ktorého v prípade žiadosti o predvedenie obžalovaného zo zahraničia na hlavné pojednávanie musí byť dožiadanie doručené druhej strane minimálne 1 mesiac pred termínom hlavného pojednávania. Okresný súd napriek tomu 18. augusta 2008 vyhotovil dožiadanie, ktorým žiadal o predvedenie obžalovaného z Nemeckej spolkovej republiky na hlavné pojednávanie nariadené na 30. október 2008, čo vzhľadom na časovú náročnosť prekladu dožiadania a jeho doručenia bolo nerealizovateľné v súlade s pokynom ministerstva, čo ministerstvo 30. októbra 2008 okresnému súdu aj vytklo.

Podľa zistenia ústavného súdu okresný súd tiež uznesením z 20. októbra 2009 vylúčil trestnú vec obžalovaného [REDACTED] na samostatné konanie a bez rozhodnutia o opätovnom pripojení tejto veci v napadnutom konaní ďalej koná aj s týmto obžalovaným.

Ministerstvo tiež 8. júna 2011 upozornilo okresný súd, že nesprávne vyplnil európsky zatýkací rozkaz a že ho zrušil bez zákonného podkladu. O nesústredenej činnosti svedčí aj to, že 24. októbra 2012 bolo okresnému súdu oznámené, že sa nepodarilo doručiť predvolanie na hlavné pojednávanie svedkyňi, o ktorej mal okresný súd už 14. septembra 2012 informáciu, že sa nachádza vo výkone trestu odňatia slobody.

Okresný súd opomenul predvolať obžalovaných na hlavné pojednávanie nariadené na 5. december 2013, kvôli čomu bolo bez ďalšieho odročené. Dňa 5. júna 2015 zrušil termín hlavného pojednávania nariadeného na 25. jún 2015 z dôvodu nepovolenia eskorty jedného z obžalovaných, ktorý už 29. mája 2015 oznámil, že súhlasí, aby sa konalo v jeho neprítomnosti. Obdobne 17. júla 2015 z dôvodu neudelenia súhlasu na eskortu zrušil termín hlavného pojednávania nariadeného na 27. august 2015.

Sumarizujúc dosiaľ uvedené a zohľadňujúc predovšetkým doterajšiu zjavne neprimeranú (z ústavného hľadiska neospravedliteľnú) dĺžku napadnutého konania, ako aj už popísané prejavy neefektívnej a nesústredenej činnosti okresného súdu, ktoré významným spôsobom prispeli k jeho predĺženiu, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a teda aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Napadnuté konanie nebolo síce v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, avšak ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov už v náleze sp. zn. I. ÚS 137/02 z 22. januára 2003. Z uvedeného dôvodu nebolo návrhu sťažovateľa na opakované vyslovenie toho príkazu potrebné vyhovieť (bod 4 výroku).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadost'učinenia v sume 34 000 € z dôvodov citovaných v časti I tohto nálezu.

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä doterajšiu zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania a prejavy neefektívnej a nesústredenej činnosti okresného súdu, berúc zároveň do úvahy aj čiastočnú procesnú zodpovednosť sťažovateľa, ako aj sumu finančného zadosťučinenia priznanú nálezom sp. zn. I. ÚS 592/2016 z 25. januára 2017 inému obžalovanému v napadnutom konaní (3 000 €) dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľovi, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním. Pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2016, ktorá bola 884 €.

Úhradu trov konania priznal ústavný súd za tri uplatnené úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a podanie vyjadrenia) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Sťažovateľovi ústavný súd priznal úhradu odmeny za každý úkon po 147,33 € a režijného paušálu (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za každý úkon v sume 8,84 €, čo spolu predstavuje sumu 468,51 €. Právna zástupkyňa sťažovateľa preukázala, že je platiteľkou dane z pridanej hodnoty predložením osvedčenia o registrácii pre daň, preto ústavný súd

zvýšil priznanú úhradu o daň z pridanej hodnoty podľa § 18 ods. 3 vyhlášky, teda priznaná úhrada trov sťažovateľa celkovo činí 562,21 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Civilného sporového poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2018